

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. אחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן ... בטלה מחלוקת.....1
- ב. האחין שחלקו לקוחות הוו.....2
- ג. שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה בטל יחיד במיעוטו אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים נדון במנה.....3
- ד. האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך ... לוקח נוטל כחוש שבו ... חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום ... לדמי.....4
- ה. מקבל עליו מקום גדר תאנא חריץ מבחוץ ובן חריץ מבפנים וזה וזה אחורי גדר....5

דף קז.

**א. אחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן ...
בטלה מחלוקת**

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ט. אחים שחלקו¹ נכסים שנפלו להם בירושה, ואח"כ בא בעל חוב של אביהם, וגבה כל² חלקו של אחד מהם³, בטלה החלוקה, וחולקים הכל⁴ מחדש.

ב. האחין שחלקו לקוחות הוו

כבר התבאר במסכת ב"ק שם ובמסכת גיטין דף כה. ודף מח. שקיימא לן להלכה בדאורייתא אין ברירה כלומר כלומר שדבר שאינו מבורר עכשיו

¹ שו"ע ונו"כ שם קעה ה' ועי' בפרק י' (הערה קז) מ"ש בזה מדין ברירה, ועי' פרק ח' (הערה יא).
² שנמצא שהוא של בע"ח למפרע, וכיון דאין ברירה הרי הם כלקוחות באחריות, ונמצא שיכול לומר נתתי לך שדה שאינה שלי כמבואר כאן ובב"ב קז. ועיין תוס' גיטין מח. ולפי"ז כתב הנה"מ דהיינו דוקא כשנטל הבע"ח כל חלקו, שאם לקח רק מקצת חלקו, יכול לקיים המקח וליקח מעות, דהוי כנמצא חצי שדה גזולה, וכמבואר בסימן קפב (סעיף ח) במקח שבטל מקצתו שרק הלוקח יכול לבטל המקח, וה"נ זה שנבז ממנו הוא הלוקח, שאם נתרצה במעות המקח קיים, וכן בסימן רלב בסמ"ע (סק"ב) מבואר שאם רוצה להשלים המקח, המקח קיים. אולם מדברי שאר הראשונים לכאורה נראה דלא תליא כלל בדין ברירה, אלא דהלכה כרב כמ"ש בגמרא (שם), וגם בדין אונאה שאמרו בגמרא לקוחות הן לא הוזכר ענין ברירה, וכן בדין דרך וסולמות, ובמשו"ע במקומות אלה לא הוזכר דין ברירה, ועי' ברא"ש בפסקיו (נדרים ריש פרק השותפין) שהאריך בזה. ועיין פתחי חושן חלק ז' פרק י' הערה קז

³ כגון ששדה זו אפותיקי, או שהיה די בשדה זו, וכיוצא בזה באופן שאינו יכול לדחות הבע"ח אצל שאר האחים, אבל בלא"ה אינו יכול לגבות מאחד, כמ"ש בשו"ע (סימן קז סעיף ז), ועי' בקצה"ח (שם סק"ט) ובנה"מ (סימן קלב סק"ב), ועי' שו"ע (יו"ד סימן שה סעיף כו) בדין חיוב ה' סלעים של פדיון הבן שנתחייב ומת, וחלקו הנכסים שגובה משניהם, ועי' בנו"כ (שם), ועי' קצה"ח (סימן קח סק"א), ובנחל יצחק (סימן לט בדיני שעבודא דאורייתא סימן ד). ביש"ש (פ' שור שנגח בדיני ברירה) הקשה איך גובה מלוה ע"פ מן היורשים, והרי קי"ל אחים שחלקו לקוחות הן ומע"פ אינו גובה מלקוחות, ובתומים (סימן לט) תירץ דכיון שמעיקר הדין שעבודא דאורייתא, ורק מפני פסידא דלקוחות, ביורשים אוקמוה אדאורייתא, ועי' דברי משפ"ט (סימן קיא סעיף כ).

⁴ ועי"ש בכנה"ג על הטור אות ד שכתב הילכך שני אחין שחלקו אחד נטל קרקע ואחד נטל כספין ובא בעל חוב ונטל את הקרקע דינא הוא דאזיל האי ושקיל פלגא דכספיים ולא מצי אידך למימר להכי נטלתי כספיים דאי (מגנבי) [מגנבי] לא משתלמת מינאי הרי"ף והרא"ש הנ"ל בפ"ק דב"ק. אבל ריא"ז, הובאו דבריו שם בשלמי הגבורים, כת' שני אחין שחלקו אחד נטל קרקע ואחד נטל כספיים או שאר מטלטלין ובא בעל חוב של אביהם וטרף מהם קרקע בחוב של אביהם לפי שאינו יכול לגבות מטלטלין שמטלטלין של יתומים אינם משועבדים לבעל חוב הרי זה שנטל קרקע חלקו הפסיד ואין בעל המטלטלין משלם לו כלום שאין לו כח נטלתי המטלטלין שהם נוהגין לאבד יותר מן הקרקע כדי שלא יהיו משועבדין לבעל חוב. ע"כ. ואיכא לאקשוויי עליה דכיון דאיפסי' הלכתא בפרק בית כור הלכתא כרב דבטלה מחלוקת הרי הוא כמי שלא חלקו וחוזרין וחולקין בשוה וכמ"ש הרי"ף ז"ל. ונראה דס"ל לריא"ז דלא אמרינן בטלה מחלוקת אלא כשחלקו קרקעות אבל חלקו קרקעות ומטלטלין ונטל זה מטלטלין כיון דאיכא טעמא לומר להכי נטלתי מטלטלין אף על פי דנוהגין לאבד כדי שלא אשתעבד לבעל חוב לא אמרינן בטלה מחלוקת. וכן מצאתי בספר התרומות שער נ"ה ח"ג. ועיין שם בגי'ת. ואף על פי שמדברי התוס' נראה בהפך דאדרבא חלקו מקרקעי ומטלטלי עדיפא לענין בטלה מחלוקת מחלקו קרקעות, ריא"ז ס"ל כדכתבין. ועיין בספר המאור ובהשגות הראב"ד ז"ל על ספר המאור שכתב שסברת הרי"ף ז"ל עיקר. ולאחר שתקנו רבנן בתראי למגבה ממטלטלי בטלה מחלוקת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

ומתברר אחר כך, אין אנו אומרים שהוברר הדבר למפרע. לפיכך האחין שחלקו⁵ כלקוחות הן⁶ ומחזירין זה לזה חלקו ביובל⁷. ומשחלקו לא נשאר לאחד מהם זכות בחלק חבירו, אף על פי שהיה מקודם⁸, ואין להם טענת חזקה במה שהשתמש אביהם, בחלק זה לצורך החלק האחר. כגון שחלקו שתי שדות זה לקח לצפון וזה לדרום, והיה אביהם רגיל לפנות לו דרך ליכנס מזו לתוך זו, אינו יכול לומר לו דרך לי עליך אף על פי שאין דרך אחר אלא זה⁹.

ג. שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה בטל יחיד במיעוט אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים נדון במנה

כאשר יורידו¹⁰ המלוה לנכסי הלזה יכנסו שלשה שמאים לשום לו בהם כשיעור חובו, ואלו השלשה השמאים יכולין להיות קרובים זה לזה, שאין זה דין אלא יאמרו דעתם כפי בקיאותם בשומת שדה זו.

ג' שירדו לשום¹¹ ונחלקו בשומא, אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים או אחד אומר במאתים ושנים אומרים במאה, בטל היחיד במיעוט¹².

⁵ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק יא הלכה ב

⁶ שו"ע ונו"כ קעג ג

⁷ שהישי' שמא כל א' נטל חלק חבירו, והוי כלוקח וחייב להחזיר לו מספק, דספק דאורייתא לחומרא, וכל שנת היובל אין נוטלין מתחלה אלא תהי' בין שניהן מספק שהרי א"א למכור כל שנת היובל, אולם אח"כ חוזרין וחולקין כבתחלה שהרי ספק הוא שמא אין ברירה ולא הוצרכו רק לקיים מצות חזרה ואח"כ חוזרין ונוטלין כבתחלה ואפי' מסכימים שניהן שלא להחזיר לא מהני דהא מצוה עליהן להחזיר מספק כמו בכל מכירה דרך אמונה שם צט

⁸ והטעם בכולן משום דמה שהיה מוחזק אביהם או המוכר בכל אלה, אין על זה דין חזקת תשמישין ונזקין, שהרי שניהם היו שלו, ורק עתה משחלקו חל עליהם שם מזיק ואין כאן חזקה. סמ"ע ח שם

⁹ ש"ך שם ד מהרשב"ם

¹⁰ שו"ע ונו"כ קג א

¹¹ שו"ע ונו"כ שם ב

¹² עיין בספר שער משפט [סק"ג] שכתב, נראה דלאו דוקא נקט בטל יחיד, דה"ה אם יש חמשה שמאים ושנים אומרים במאתים ושלשה אומרים במאה הולכין ג"כ אחר הרוב. וכן מוכח להדיא בפרק שבועת הדיינים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אחד אומר במנה ואחד אומר בשמונים ואחד אומר בק"כ נידון בק', מפני שאנו ממצעים מה שיש בין המועט למרובה ומוסיפין על המועט המחצית וגורעין מהמרובה המחצית, וכיון שבין האומר שמונים לאומר ק"כ יש ארבעים כשאתה מוסיף על המועט המחצית ותגרע מן המרובה המחצית נמצא שהוא נידון במאה. וכן לעולם.

ואם אחד אומר במנה ואחד אומר בתשעים ואחד אומר בק"ל, י"א שהרי בין המרובה והמועט גם כן ארבעים, תחלקם לשנים יהיו עשרים תוסיף עשרים על המיעוט שם תשעים ותגרע עשרים מהמרובה שהם ק"ל יהיו נידון בק"י וי"א שניידון בק' שהרי שניים מודים שהוא ודאי בק' אלא שאחד אומר שהיא שוה יותר, ולעולם הולכים אחר שתיים מתוך השלושה¹³, ועל דרך זו שמין ביניהם לעולם.

דף קז.

**ד. האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך ... לוקח נוטל
בחוש שבו ... חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן
ונוטל חציה בדרום ... לדמי**

[שבועות] דף מ"ב ע"א כו', וכן הוא להדיא בתמורה כ"ז ע"ב, דלענין אומדנא דשומא אזלינן בתר רוב דעות. ומוכח התם דאף אי כבר שמו תלתא, ואתו ד' ושמו ביותר, הדרא. אמנם נ"ל בבית דין ששמו בשלשה מטלמלי דיתמי להגבות לבעל חובו ואתו ד' ושמו בפחות, לא הדרא השומא. וראיה לזה מתמורה שם כו', וזה דין חדש ונכון הוא, עכ"ד ע"ש.

¹³ עיין דרישה, שהוכיח שאין כן דעת הרי"ף [ב"ב נ"א ע"א מדפי הרי"ף, עיין שם] והרא"ש [שם פ"ז סי' ג', עיין שם] והטור [סעיף ג'], אלא כרשב"ם [שם ק"ז ע"א ד"ה מילתא מציעתא] דס"ל דכה"ג אינו נידון בק"י כיון שיש שנים שאומרים שלא היה יותר מק', אלא נידון בק' כיון דגם זה שאומר ק"ל מודה שהיא שוה ק' אלא שאומר שהיא שוה יותר, ולעולם הולכים אחר תרתי מיגו תלתא מינייהו, וכן היא דעת רשב"ם. ונ"ל דהלכתא כוותיהו, דהוא מילתא בטעמא וגם הן רוב מנין. סמ"ע שם ה' וכן הסכים בחדושי גרשוני. ועיין תומים (סק"א) דהביא ראיה לזה מגמ', וכן נכון.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אמר לו¹⁴ חצי שדה אני מוכר לך, שמין כמה שוה כל השדה ונותן לו חצי שויה מהכחוש¹⁵ שבה¹⁶.

אמר לו חצי השדה בעד דרום אני מוכר לך, יש אומרים¹⁷ ששמין דמי כולה ונותן לו בעד דרום שטח השוה כחצי כל השדה¹⁸. ויש אומרים¹⁹ ששמין שווי החצי שבצד דרום ונותן לו כשווי זה מהמקום הגרוע באיזה רוח שירצה המוכר.

ה. מקבל עליו מקום גדר תאנא חריץ מבחויז ובן חריץ מבפנים וזה אחורי גדר

בשקונה חצי השדה י"א²⁰ שמקבל עליו הלוקח לעשות בחלקו מקום הגדר, ומאחורי הגדר סמוך לגדר חריץ קטן רחב שלשה טפחים, כמבואר בגמ' להלן דף קח. וחוצה לו חריץ אחד וגדור רחב ששה טפחים²¹, ובין שני

¹⁴ שו"ע ונו"כ ריח כ

¹⁵ בד"מ סי' רמ"ח אות י"א כתב וז"ל כתב הר"ן פ"ד דגמין בשם הרמב"ן הנותן חצי נכסיו לחבירו אינו נוטל חצי בכל כלי וכלי או בכל שדה ושדה אלא שמין הנכסים ונוטל הכחיש ע"ש ועיין בהר"ן שם שכתב על דבריו לא ידעתי מנין לו זה שהנותן חצי נכסיו לחבירו למה לא יזכה במחצית כל דבר ודבר וכו'. חי' רע"א שם

¹⁶ והיינו שיש לו שדה שיש בה שליש שמן השוה חמשים זוז ושני שליש כחוש שגם הוא שוה חמשים זוז, נותן לו כל החלק הכחוש, שיד המוכר על העליונה, ואדם רוצה יותר מעט שמן מאשר שטח גדול כחוש, סמ"ע שם מט. ומשמע בראשונים שמדין ספק הוא ויד בעל השטח על התחתונה, והספק הוא אם נתכוין לחצי שטח השדה בין כחוש ובין שמן, או נתכוין לחצי דמי השדה, ולפי"ז אם המוכר רוצה יותר בחלוקה לפי שטח, ידו על העליונה, והראשונים הביאו פירוש הר"י מיגאש שמפרש פירוש אחר בסוגית הגמרא, ולא הובא באחרונים להלכה, ועי' בפירוש המשניות להרמב"ם שנראה שמפרש בענין אחר.

¹⁷ שו"ע שם כדעת הרמב"ם, כמו שכתב הרב המגיד פי' הגמ' לדעת המחבר שרבי יוחנן אמר שהסיפא מכרחת וכו' דהא חצייה בדרום אמר ליה אם שמן אם כחוש ומיהו משמנין לדמי שאם חצי שבדרום כחוש יוסיפו על המדה כדי שישוה דמי חצי שדה ואם הוא שמן גורעים מן המדה ה"נ לדמי משמנין דרישא לדמי ולעולם לוקח נוטל כחוש ולזה הפירוש הסכימו הר"א והרשב"א ז"ל ועיקר ושיטות אחרות יש ע"כ לפי שיד המוכר על העליונה וניחא ליה במעט מן הטוב יותר מהרבה מהגרוע.

¹⁸ דאמרינן כונתו היתה שמכר לו מצד דרום לפי ערך כפי שיווי חצי דכל השדה, ומשו"ה צריך ליתן לו חלקו מצד דרום הן שהוא טוב או רע. סמ"ע שם נ

¹⁹ טור שם בפירוש הרשב"ם, שלא נתכוין אלא כשווי החצי שבצד דרום, והמחבר סותם כדעת הרמב"ם [פכ"א ממכירה הכ"ב] כי הסכימו עמו האחרונים ז"ל. סמ"ע שם

²⁰ דעת המחבר

²¹ ופירש ר"ש גדר לגדור שדהו מכל צד מחיות שלא יכנסו לתוכו דסתם מוכר חצי שדהו מכרו לו עם כל צרכי השדה אבל היכא דמכר לו שדה שלם התם כיון דמכר לו את כולו מה יוסיף ליתן לו יותר עכ"ל. פרישה שם חי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

החריצים רוחב טפח, וכל החריצים הללו והגדר עושין כדי שלא תקפוץ שם הנמיה שהיא חיה קטנה ושאוכלת ומפסדת את התבואה ותפסיד הפירות והשדה, ויש אומרים²² שהמוכר נותן מחלקו²³ המקום לעשות בו גדר והחריצים הנ"ל.

²² דעת הרמ"א בשם בטור

²³ אבל כשמוכר שדה שלימה רוב המוכרים שדיהן אינן להן עוד מצידי השדה שמכר ליתן לו כלום, משו"ה לא חילקו אף במי שיש לו עוד שדה בצידו, כ"כ ר"ש [ב"ב ק"ז ע"ב ד"ה ומקבל]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

